

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 1. Quid sit ens rationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

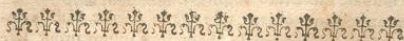
157 *nina non procedens à Filio, & procedens à Patre, ad hoc, ut arguatur vtiliter.*

Non placent quoad primum, sed vehementer potius displicent. Quia sicut ex entibus possibilibus non quodlibet est connexum cum quolibet, proindeque non ex quolibet inferitur quodlibet, ut est certissimum (alioquin non posset Deus producere aliquam creaturam, quin produceret omnes, aut hunc mundum, quin omnes possibiles: imo Deus non posset existere sine creaturis, neque voluntas creata sine suis actibus: nullaque subinde esset libertas: aliaque innumera huiusmodi absurda sequerentur) ita ex entibus impossibilibus non quodlibet connectitur cum quolibet aut impossibili, aut possibili, aut existente. Quod sanè ex ipsis terminis est evidens. Quia sicut ex eo, quod Petrus modo curret, non sequitur necessarîo, me loqui, aut me tacere, Papam dormire, aut Turcam converteri; & cætera huiusmodi, ut est notissimum. Ita ex eo, quod ignis modo actione chymericâ frige faceret, aut alia quavis huiusmodi chymera existeret, non sequitur necessarîo, aliquod ex prædictis, & multo minus quodlibet aliud fore, ut non minus est notum. Male ergo citati Recentiores asserunt, ex quavis hypothese impossibili quodlibet necessario sequi.

158 Sed arguunt pro se primò. Si existeret quavis chymera impossibilis, existerent simul duo contradictoria, ut omnes fatentur; aliàs non esset impossibilis contra suppositionem. Ponatur ergo e. g. in tali hypothese existere, & simul non existere lucem. Inde sic probant, Papam dormire. Vel lux existit, vel Papa dormit: At lux non existit; ergo Papa dormit. Argumentatio est legitima, ut constat ex logica. Maior, & minor in data hypothese sunt veræ. Ergo ex datâ hypothese necessarîo sequitur consequens. Pariterque venit probandum, quodlibet aliud sequi; fallaciter tamen, ut aliàs in simili tergi contra eisdem Recentiores. Respondeo, à negatione vnius ex extremis disuncti veri ad positionem alterius solum argui legitime, quando per eam negationem simpliciter, & vndequeque excluditur tale extremum: negatio autem lucis in datâ hypothese non excludit simpliciter, & vndequeque lucem, utpote per ipsam hypothese positam, compositamque cum sui negatione. Quare in data hypothese argumentatio facta non est legitima. Nihilque subinde per illam probatur contra doctrinam statutam; Nec aliud docetur in logica, iuxta quam solum est legitima dicta forma arguendi, quando minor syllogismi disunctivi simpliciter, & vndequeque excludit alteram partem maioris: uti semper evenit, quando, aut absolutè proceditur, aut ex hypothese non impossibili.

159 Secundo arguunt ex hypothese existentie secundi Dei impossibilis, atque adeo impotentis existere, in hunc modum. Data existentia alicuius non potest coexistere carentie dormitionis Papæ, dormit Papa: At existit alius Deus, qui, cum sit impotens existere, non potest coexistere carentie dormitionis Papæ: Ergo Papa dormit. Pariterque probandum venit, Papam non dormire; & quidlibet aliud. Sed miror, homines ingeniosos huiusmodi argumenta facere ferè, & ex animo. Respondeo, ex hypothese existentie secundi Dei nihil omnino sequi exclusivum carentie dormitionis Papæ, & consequenter cum ipsâ dormitione connexum, ut satis, superque, ni fallor, per se evidens est, atque adeo esto sequetur aliquid simpliciter excludens coexistentiam secundi Dei cum tali carentiâ, id certè eam sic non excluderet remouendo carentiam ipsam, sed remouendo dumtaxat ipsum secundum Deum, quo solo remoto, talis coexistentia cessaret. Vnde remotio carentie dormitionis Papæ per positionem dormitionis nequaquam sequitur ex dictâ hypothese. Addo, ne Deum quidem ipsum secundum, aut quoad existentiam, aut quoad potentiam existendi excludi alicunde simpliciter in datâ hypothese: quia licet, eâ datâ, secundus Deus non existeret, quia verus Deus illum excluderet, & non posset existere, quia id habet ex suo conceptu, aliunde, ut supponit hypothesis, existeret, & consequenter posset existere; atque ita in data hypothese tum existentia secundi Dei, tum eius potentia ad existendum, tum ambarum negatio carentie dormitionis Papæ coexisterent simul, si Papa non dormiret, dormitioni autem, si dormiret; impertinenterque proinde se habent ad hoc ut Papa dormiret, vel secus, coniuncta contradictoriorum, quæ in ea hypothese darentur.

160 Iam verò secundum, quod ex citatis Recentioribus proposuimus, non magis placet. Tum quia, dum aiunt, solum argui vtiliter ex hypothese conceptus possibilis inclusi in impossibili, ipsa sua explicatione reiiciunt ut inutilem modum arguendi ex hypothese impossibili hætenus receptum ab omnibus. Tum quia non solum ex hypothese conceptus possibilis; sed etiam ex hypothese conceptus impossibilis passim arguimus vtiliter, ut constat ex dictis. Tum quia ex conceptu possibili, quem assignat ad arguendum vtiliter in illa questione de distinctione Spiritus Sancti à Filio in casu non processionis ab ipso, inutiliter potius, & nugatorie argueretur. Inutiliter quidem, quia ex hypothese, quod Persona diuina procedens à Patre, & non à Filio, non procedat à Filio, nihil inferitur pro Spiritu sancto, de quo quæstio est, quia tantum inferitur, Personam diuinam procedentem à Patre, & non à Filio, quæ re ipsa, & absolutè est Filius ipse, non distingui à Filio. Nugatorie autem, quia assumptio hac nugatoria est, ut satis ex se apparet, si Persona diuina procedens à Patre, & non à Filio, non procederet à Filio. Nostre igitur explicationi datæ pro modo vtiliter arguendi ex impossibili hypothese standum est.

DISPUTATIO XII.

De entibus rationis.

161 **I**NTER obiecta intellectus humani entia etiam rationis suum locum habent. Quæ circa in præsentî disputatione de illis, quantum sat fuerit, agendum nobis est.

QVÆSTIO I.

Quid sit ens rationis?

162 **O**MISSIS variis conceptionibus entis rationis, quas congerit Paulus Vallius in sua logica, i. e. proleg. 9. 2. c. 1. de eo nobis ente rationis agendum in præsentî est, quod prout condistin. tū ab ente reali habenti esse in se, & ei quodammodo contrapositum; Sic definiuit Commentator lib. 6. Metaph. comm. 3. *Ens, quod solum habet esse obiectivè in intellectu; id*

Bb 2 est,

est, quod cum ab intellectu cognoscatur, re ipsa non est, ut cognoscitur. Quam definitionem communi placuere receperunt Conimb. in *Præfat. Porph. 9. 6. art. 1. Soar. disp. 5. 4. Metaph. sec. 1. Fonsec. lib. 5. Metaph. cap. 7. 9. 6. Petrus Hurt. disp. 9. Metaph. sec. 3. Vall. supra 9. 3. c. 1. Smiglet. disp. 1. log. 9. 1. Murcia disp. 2. de vniuers. 9. 1. Ioan. a S. Th. 9. 2. log. art. 1. & alij communiter tam antiquiores, quam recentiores. Estque de mente S. Th. *opist. 41. cap. 1. & 9. 11. de verit. art. 1. & 1. p. 9. 16. art. 3. ad 2. & 1. 2. 9. 8. art. 1. ad 3. & sæpe alibi. Et colligitur ex Arist. lib. 4. Metaph. cap. 2. & lib. 5. cap. 7. & lib. 6. cap. 6. Ut illam declarem.**

Suppono primò, quoduis obiectum hoc ipso, quod per cognitionem repræsentatur quodammodo trahi, & præsens reddi in mente cognoscentis. Quo fit, ut ibi dicatur esse obiectiue, seu existerè, non physica, reali, & propriè dicta existètia; sed obiectiua, intentionali, & metaphorica. Quoties ergo id, quod obiectiue est, existit in mente cognoscentis, re ipsa, & physica in se non est, ut cognoscitur, ab ea existètia metali, & metaphorica vocatur ens rationis: neque aliunde per cognitionem trahi, sed per cognitionem ipsam ibi fieri dicitur. Itaque ens rationis, & ens reale in eo conueniunt, quod utrumque per cognitionem repræsentatur; subindeque intentionaliter, siue obiectiue in mente cognoscentis dicitur esse, seu existerè: differunt tamen, quod ens reale præterquam quod ita habet esse in mente cognoscentis, insuper habet esse re ipsa in se, ens verò rationis non item. Et idèd ens reale etiam in ratione sit, nõ dicitur ens rationis: quia cū in se re ipsa habeat verum, & ratū esse, neque illius esse, quod in mente habet, habetur ratio, neque per cognitionem dicitur fieri: sed quasi trahi aliunde. Vnde in mente cognoscentis non tam existèntiam, quam præsentiam intentionalem censetur acquirere, à qua potius, quam à noua existèntia ibi acquisita dicitur ibi intentionaliter, siue obiectiue existerè, cū tamen ens rationis non solam præsentiam, sed existèntiam etiam intentionalem ibi censetur comparare, ob idque ibidem per sui cognitionem dicatur fieri.

Suppono Secundò, Quæcumque res à nobis cognoscitur per species alienas non in se, sed in phantasmate substituto cognosci, talemque proinde apparere eam nobis, & tale esse in mente nostra obiectiue habere, quale phantasma ipsum, prout late explicatum est, & ostensum supra disp. 2. 9. 4. Esse autem rei, quod medio phantasmate, ut substituto intenditur ab intellectu cognosci per species alienas, per proprias autem immediatè in se ipso, aut existèntiale potest esse, aut quiditatum, iuxta dicta disp. 10.

Hinc duplex distingui debet genus entis rationis habentis esse obiectiue tantum in intellectu, ut disp. 2. 9. 3. cit. *consect. 7.* statuimus. Aliud enim est ens rationis fictum, aliud supposititium. Fictum est, quod cum in se non habeat esse aut existèntiale, aut quiditatum, in mente obiectiue illud habet, quatenus concipitur existerè, cū non existat, aut esse quidpiam, cū id non sit. Supposititium autem est, quod in mente obiectiue aliud esse habet ab eo, quod habet in se, quatenus esse aut existèntiale, aut quiditatum, quod res cognoscenda verè in se habet, non in se, sed in alieno substituto concipitur, atque ita aliter, quam in se est, siue aliud ab eo, quod est in se cognoscenti apparet. Pro exemplo prioris sint existèntia apprehensa rei non existèntis, & possibilis apprehensa rei non possibilis, & quoduis aliud apprehensum, quod re vera nõ est. Pro exem-

plo verò posterioris sint cõceptus obiectiui Angelici apprehensi instar iuuenis: cõceptus obiectiui verè identitatis, aut verè distinctionis apprehensi; ut quidam actus respectiui inter extrema, aut identitatis, aut distincti, & vniuersum cõceptus obiectiui cuiuslibet rei nõ in se, sed in alieno substituto concepta, qualiter cuncta concipiuntur, quæ non per proprias, sed per alienas species concipiuntur, iuxta dicta loco citato.

Igitur licet definitio præfata de solo ente rationis ficto videatur à suis Auctoribus hæcenus intellecta, aptiusque, ut sonat, de illo veniat intelligenda: quia illud propriissimè est, quod tantum habet esse obiectiue in intellectu. Ceterum nõ ineptè etiã apparere potest enti rationis supposititio: hoc enim etiam suo modo tantum habet esse obiectiue in intellectu, quatenus conceptus obiectiui, sub quo in alieno substituto res cognoscenda nobis apparet, solum est in mente nostra obiectiue, nõ verò à parte rei: quia solum in mente nostra obiectiue exercet res cognoscenda per substitutum, & nõ per se minus obiectiui, similiterque minus substituti obiectiui phantasma subrogatum pro illa. Ex quibus apparet, quo pacto definitio data enti rationis veniat intelligenda; & quid ens rationis fictum, quidque supposititium sit; & quomodo utrumque iure optimo per intellectum ab intellectu fieri dicatur, quatenus esse obiectiui, quod dicitur in intellectu habere, beneficio solius intellectus illud concipientis habet, non verò alterius causæ.

Quæ cū ita sint, colligitur primò, ex vi præcisè cognoscendi per species alienas nullatenus nos facere entia rationis ficta; facere tamen semper supposititia. Quod contra quosdam Recentiores iam est probatum à nobis supra disp. 2. 9. 3. *consect. 7.* Videatur.

Secundò colligitur, semper facere intellectum nostrum ens rationis supposititium, quoties per species alienas, atque adeo in substituto alieno cognoscitur. Facit autem simul per eandem cognitionem ens rationis fictum, quando obiectum in substituto alieno cognitum fictitium, siue falsum est, scilicet quando illud est quid verum, ut constat ex dictis.

Tertiò colligitur, re verà dari entia rationis tum supposititia, tum ficta, quidquid refragetur Durandus, Vallerius, & alij apud Soar supra: quia re verà datur in mente nostra obiectiue tum ille conceptus, in quo ens rationis supposititium consistere diximus; cum aliquod aliud esse cognitum, quod non datur à parte rei; in quo ens rationis fictum consistit. Nihil enim aliud voluit Doctores, cū asserunt, dari re verà entia rationis; quam re verà cognosci huiusmodi obiecta, subindeque in mente cognoscentis aliquod esse habere obiectiui, quod re ipsa non habent in se. Neque inutile est, eiusmodi entia rationis abstrahere, & de eis disputare, quidquid nõ nemo contra dixerit. Tum quia inutile non est disputare de quibusvis obiectis scibilibus; qualia sunt ista entia. Tum quia cū illa aut semper, aut sæpe misceantur in conceptione nostra cum veris, & realibus entibus, dum hæc concipere, atque cognoscere satagimus; quia id fert noster intelligendi modus pro statu præsentis; perutile est habere illa probè perspecta, ut verum à falso, & ratum ab apparente discernere valeamus. Quæ autem contra hæc obijci possunt, leuiores sunt, quam, ut in eis proponendis, & diluendis debeamus immorari.

Quartò colligitur, ens rationis aliam causam esse, scilicet sui non habere præter cognitionem quæ cognoscitur: quia esse, quod habet, cū purè obiectiui sit, inten

intentionale, seu metaphoricum, aliâ causâ effecti-
uâ non eget. Per cognitionem autem eatenus dici-
tur fieri, quatenus dum per illam repræsentatur, ab
illâ censetur accipere esse obiectiuum, seu intentio-
nale, quod habet. Vtrum autem per omnes cognitio-
nes, quibus cognoscitur, vel per solam primam, quâ
concipitur censendum sit fieri, ex dicendis consti-
bit.

12 Quinto colligitur contra Smigle, *suprà citatum*,
& alios plerumque Recentiores: vt aliquid dicatur,
& verè sit ens rationis fictitium, opus non esse,
quod illud sit à parte rei impossibile; sed sufficere,
quod non deat à parte rei illud esse, quod obiecti-
uè in mente est, quodcumque demum illud sit, aut
existentiale, aut quiditativum. Sic enim fiet, vt
tale esse obiectiuè tantum sit in mente cognoscentis,
atque adeo ens rationis fictum, iuxta definitio-
nem traditam; quæ hoc sensu omnino accipienda
est. Sic cum concipimus existens, quod purè possibile,
atque adeo non existens est, existentiam quamdam
fictitiam appingimus illi, quæ proinde existentia ra-
tionis, seu ens rationis dicenda est. Quin imò chy-
meræ impossibiles quoad existentiam tantum, aut
etiam quoad possibilitatē sunt entia rationis, quan-
do cum eâ existentia, aut possibilitate concipiuntur,
quam verè non habent; non item quoad alia prædi-
cata quiditativa, quæ verè habent, iuxta dicta *disp.*
11. q. 2. quoad hæc enim non ficta obiecta; sed ve-
ra sunt. Vniuersaliter enim ens rationis fictum,
siue fictitium idem est atque obiectum falsum, id
est, iudicabile falsò ab intellectu, qui falli potest.
Falsum enim obiectum est, quod cum re ipsâ non
habeat esse, cognoscitur tamen, siue concipitur ab
intellectu, atque ita tantum habet esse obiectiuè in
intellectu, prout fert definitio entis rationis. Vnde
nullum obiectum verum quatenus verum potest
esse ens rationis fictum: quia omne obiectum ve-
rum, quia tale, non tantum in intellectu obiectiuè,
sed etiam in se re ipsa habet esse.

13 Hinc sequitur primò; tunc solum fieri à nobis
ens rationis fictum, quando concipimus vt conue-
nientem subiecto actum, qui verè illi nõ conuenit,
aut vt non conuenientem, qui conuenit, siue sit actus
existentiæ, siue potentia ad existendum, seu possibi-
litas, siue potentia ad aliud quidpiam, siue identita-
tis, siue connexionis, siue oppositionis, siue vnionis,
siue similitudinis, siue æqualitatis cum alio quopiam
&c. Tales enim actus ab intellectu concepti fictitij
sunt respectiuè ad talia subiecta, quorum sunt præ-
dicata, atque adeo entia rationis ficta, cum verè illis
non conueniunt; cum verò conueniunt, fictitiæ sunt
negationes eorum. Secundo sequitur, bene posse
concipi à nobis chymeram impossibilem, quin fa-
ciamus ens rationis fictum. Si enim præscindendo
ab omnibus actibus, seu prædicatis, quæ verè illi
non conueniunt, vt sunt existentia, potentia ad exi-
stendum, & alia huiusmodi, concipiamus illam cum
solis actibus, aut prædicatis, quæ verè illi conueniunt
ex suo conceptu obiectiuo, vt esse conceptibilem,
esse impossibilem, esse identificatam secum, esse di-
stinctam ab alio quopiam, esse connexam cum con-
tradictione &c. nihil in eâ concipiemus, quod non
sit verum, nullumque subindò ens rationis fictum
faciemus, vt constat ex dictis. Quomodo autem pri-
mò concipientes chymeram per propriam speciem
existentiam saltem rationis, à quâ præscindere non
possunt, facere debeant, ex postea dicendis consti-
bit.

14 Sexto colligitur ex dictis, in ente rationis fictitio
duplicem existentiam, duplicemque possibilitatem
Pharus Scient. Tom. I.

spectari posse: aliam physicam, & propriam, non ta-
men veram, sed fictam; aliam veram, non tamen
physicam, & propriam, sed intentionalem, & me-
taphoricam, Physica & ficta existentia, aut possibi-
litas entis rationis est, quæ per intellectum concipi-
tur; quando apprehenditur existens, quod verè non
existit; aut possibile, quod verè nõ est possibile. Vera
tamen, intentionalisque existentia eiusdem entis ra-
tionis est, quam ipsum figmentum per cognitionem,
quâ concipitur, acquirit in mente cognoscentis, dum
in eâ metaphoricè existere dicitur, iuxta doctrinam
datam. Possibilitas autem etiam intentionalis, & me-
taphorica tali existentia correspondens vera non
repugnancia est, siue potentia, vt tale figmentum
cognoscatur, sicque per cognitionem fiat, accipiat-
ve existentiam ipsam in mente cognoscentis.

14 Hinc sequitur primò; consentaneè ad acceptio-
nes entis realis traditas *disp.* 9. q. 1. ens rationis bifa-
riam accipi posse. Primò pro existente, vel pro po-
tente existere, aut etiam pro essente quidpiam, vel
pro potente esse quidpiam à parte rei, fictitiè ta-
men, quia tale concipitur, cum re ipsa tale non sit.
Secundo: pro existente, vel pro potente existere in-
tentionaliter, seu obiectiuè; verè tamen, quia verè
est existens, aut potens existere intentionaliter in
mente illud concipientis. Et ens quidem rationis
primo modo sumptum vniuocè conuenire potest
cum ente reali, tum in conceptu entis, tum in aliis:
quia bene possunt obiecta fictitia ex propriis con-
ceptibus exactè similia esse obiectis realibus, iuxta
dicta *disp.* 11. q. 6. Quia nihil desideratur, vt in
eundem conceptum vtriusque communem coire
possint, iuxta dicenda *disp.* 17. At ens rationis
sumptum secundo modo, neutiquam conuenire po-
test vniuocè cum ente reali in conceptu entis: quia
existens, aut potens existere intentionaliter, quale
illud est, & existens, aut potens existere realiter,
quale est hoc, nequaquam habent inter se similitu-
dinem exactam, qualis ad vniuocationem requiri-
tur; sed quamdam tantum analogiam, quæ ad illam
non sufficit, iuxta dicenda etiam *disp.* 17.

15 Secundo sequitur: falsam esse singularem cogi-
tationem cuiusdam ingeniosi Recentioris, asseren-
tis, tunc solum ab intellectu fieri ens rationis, quan-
do concipitur chymera impossibilis, vt actu exis-
tens: quia tunc solum tribuitur illi existentia; non
item quando concipitur præcisè, vt possibilis: fa-
cere autem quidpiam in vniuersum aliud non est,
quàm tribuere illi existentiam. Falsa, inquam est
hæc cogitatio: quia existentia, quam ens rationis
censetur accipere, dum fit, non est existentia ficta,
quam habere concipitur, quando, vt existens ap-
prehenditur, cum tale non sit; sed intentionalis,
quàm verè habet in mente illud concipientis, eo
ipso, quod per cognitionem fingentem illud appre-
henditur, iuxta superius dicta. Hanc autem inten-
tionalē existentiam semper habet chymera, siue,
vt existens, siue, vt purè possibilis concipitur, vt
est notissimum. Et sanè si prædicta cogitatio effet
vera, imprimis contra ipsum Auctorem, & penè
omnes, sequeretur, non dari, seu non existere
entia rationis; atque adeo nec fieri: quia, quod
ficta, atque adeo falsa existentia existit, verè
non existit, nec datur; atque adeo nec fit, vt con-
stat. Deindè sequeretur, concipientem chymeram
esse possibilem, aut hominem esse equum, aut alia
huiusmodi figmenta cū præcisione ab existentia nec
facere, nec concipere entia rationis. Quod inaudi-
tum hactenus fuit, & contra definitionem entis ra-
tionis receptā ab omnibus; siquidē eiusmodi figmentā

tantum habent esse obiectivè in intellectu ea concipientis: alioquin non essent figmenta falsa; sed obiecta vera. Falsa igitur aperte est cogitatio prædicta.

- 16 Vnde sequitur tertio. Et si possibilitas entis realis à nulla causa fiat, possibilitatem tamen fictam entis rationis ab intellectu fieri; sit autem, dum existentia donatur non ficta; sed intentionali. Vnde possibilitas entis rationis, quæ à nulla etiam causa fit, & possibilitati entis realis proportionem respondet, non est possibilitas ficta, quæ concipitur possibile, quod est impossibile; sed possibilitas intentionalis, quæ verè est possibile, existere illud intentionaliter media sui conceptione in mente illud concipientis.
- 17 Septimò colligitur ex dictis: non solum dari entia rationis ficta positiua; sed etiam non entia, siue negationes rationis: quia non solum solemus fingere esse, quod verè non est; sed etiam non esse, quod verè est. Non entia autem, siue negationes rationis fictæ bifariam possunt à nobis concipi, perinde ac veræ, nempe aut negativè per actum remouentem ens, quod negant; aut positiuè per actum ipsas adstruentem, iuxta doctrinam vniuersalem negationum traditam *disp. 2. quæst. 3.*
- 18 Octauò colligitur: entia rationis supposititia à solo intellectu cognoscente per species alienas, atque adeo in alieno substituto effici posse, vt constat ex eorum structurâ suprà explicatâ; imò sumpta formaliter à solo etiam intellectu cognoscente per species alienas possunt cognosci, vt explicabimus *inferius 9. 5.* Entia verò rationis fictitia etiam ab intellectu cognoscente per proprias species effici possunt, non tamen omnia: quia quædam eorum per species alias dumtaxat concipi possunt, atque adeo fingi, vt constat ex doctrina statuta *disp. 2. 1. quæst. 2. prop. 3.* Talia autem sunt identitas ficta extremorum re ipsa distinctorum, & distinctio ficta extremorum, quæ re ipsa sunt vnum, & idem, & cetera, quæ hæc quoquo modo inuoluunt in conceptu suo. Recognoscantur dicta ibi. Porro quæcumque de suo veram essentiam, seu quidditatem habent, in seque ipsis proinde citra omne alienum substitutum conceptibilia sunt, siue ea sint possibilia, siue impossibilia quoad existentiam saltem, atque etiam quoad non existentiam confingi possunt, sapissimèque confingantur de facto à cognoscentibus per species proprias: quia apprehenduntur existentia, cum verè non existant; aut non existentia, cum existant, atque ita entia rationis existentia, aut non entia rationis existentia sunt, idque etiam à Deo, prout ex dicendis *quæst. 5. citata* constabit amplius.
- 19 Nonò colligitur: ens rationis fictum tunc primum fieri, cum primum concipitur esse, quod verè non est. Vnde, quando idem figmentum pluribus cognitionibus tangitur quoad esse fictitum præcisè, per eam solum cognitionem censendum est fieri ens rationis, quæ ceteris prior est aut tempore, aut natura, reliquæ enim, quæ superueniunt, iam factum reperiunt, neque illi nouam existentiam, sed nouam solum præsentiam intentionalem præbent, perinde, ac si esset ens reale, quod non existentiam, sed præsentiam intentionalem accipit per sui cognitionem in mente cognoscentis, vt ex dictis constat. Dixi: quoad esse fictitum præcisè. Quia quando cognoscitur ens rationis quoad esse intentionale, & metaphoricum siue actuale, siue possibile ab alia cognitione actuali, vel possibili oriundum: tunc multò certius est per cognitionem quasi reflexam, quæ, vt sic cognoscitur, ipsum ens rationis non

fieri: tum quia illud per talem cognitionem secundariò cognoscitur: tum maxime, quia cognoscitur, vt habens iam verum esse aut actuale, aut possibile, non physicum; sed intentionale, & metaphoricum, quale, aut actus, aut possibiliter accipit à prima cognitione. Id autem, quod alias verè habet illud esse, quod menti per cognitionem obicitur, præsentiam dumtaxat nouam intentionalem; non verò existentiam accipit in ipsa mente, atque adeo per rationem nullatenus fit. Quod autem dicimus de ente rationis fictitio, sua proportionem seruata, dici etiam potest de ente rationis supposititio, vt consideranti patebit.

Decimo colligitur: ens rationis fictitum per simplicem intellectus apprehensionem effici posse. Est contra Petr. Hurt. *disp. 19. Metaph. §. 82.* opinantem per solum iudicium posse effici. Sed male: quia per simplicem apprehensionem potest concipi esse id, quod non est re ipsa, vt est notissimum: ergo per simplicem apprehensionem potest illud habere esse tantum obiectivè in intellectu, quo nihil desideratur, vt sit ens rationis per simplicem apprehensionem factum, iuxta receptam entis rationis, & effectiōis eius definitionem. Dices cum Hurt: solum iudicium ex capax falsitatis, atque adeo fictionis. Ergo per solum iudicium potest fingi, atque adeo fieri ens rationis. Respondeo, concedendo, solum iudicium esse capax falsitatis, atque adeo fictionis strictè sumptæ, vt idem sonet, atque falsitas: fictionis verò latius acceptæ pro formatione, seu effectiōe figmenti obiecti: i, nego esse solum iudicium capax: quia etiam est capax apprehensio simplex, hoc ipso, quod representare valet, atque adeo suo modo fingere, quod re ipsa non est. Adde, entis etiam rationis supposititii esse factum apprehensionem simplicem habitam per speciem alienam, ut potest, quæ conceptua eo ipso est in substituto alieno obiecti cuius est apprehensio, iuxta doctrinam stabilitam *disp. 2. quæst. 3.*

Vndecimò colligitur: per solam apprehensionem simplicem effici ab intellectu nostro entia rationis, tum ficta, tum supposititia; per iudicium verò, aut per discursum non item. Ita docti Recetiores contra plerisque apud Rub. *Tract. de ente rationis, censentes*, per quamlibet operationem nostri intellectus posse illa fieri. Probatur autem: quia quoties idem ens rationis per plures cognitiones cognoscitur, per eam solum censendum est fieri, quæ ceteris prior est, aut tempore, aut naturâ, iuxta dicta nuper. *19.* sed quidquid ab intellectu nostro cognoscitur per iudicium, aut per discursum prius saltem natura, est illi propositum per simplicem apprehensionem, atque adeo per illam cognitum, vt *suprà disp. 2. 9. 4.* probatum est: ergo quando illud est ens rationis per huiusmodi apprehensionem simplicem necessario præuentem; non verò per aliquam aliarum subsequentiū operationum dicendum est fieri. Aduerto tamen, solum esse hic sermonem de entibus rationis positiuè conceptis, quæ solum proprie dicuntur entia rationis. De conceptis enim negativè, quæ potius non entia, quam entia rationis dicenda veniunt, qualia dantur, quoties fingimus, non esse, quod re ipsa est, aliter est censendum, nempe ea, quæ ratione dici possunt fieri, sapius per iudicium, quam per simplicem apprehensionem fieri, dumtaxat enim fieri possunt per cognitionem negativam: & prima cognitio negatiua, sub quam cadunt, iudicium, vt in plurimum est, non apprehensio præuia ad iudicium, quæ solum videtur posse negatiua esse, quando est constitutiua hypothetis, iudicioque conditionato de conditione negatiua subseruit.

Reco

Recognoscantur dicta de natura iudicij negatiui
suprà disp. 2. q. 4. citata.

22 Duodecimo colligitur: quomodo sit resoluenda
ea quæstio. An aliæ potentia ab intellectu faciant
entia rationis. Circa quam Soar. *disp. 54. Metaph.*
sect. 2. docet, neque sensus, neque voluntatem en-
tia rationis facere posse, excepta imaginatione hu-
mana, quæ, inquit, ea, quam habet, vi componen-
di species simplices, quas accepit à sensibus, fig-
menta quædam tum possibilia, tum etiam impossi-
bilia, formare potest. Consentit Rub. *tract. de ente*
rationis. At Petr. Hurt. *disp. 19. Metaph. §. 84.*
Semiglet. *disp. 1. log. quæst. 6. Ouid. controuers. 12.*
Metaph. punct. 6. & alij Recentiores opinantur ab-
solutè, per nullam aliam potentiam, præter
intellectum effici posse entia rationis. Ariag.
verò ex aduerso *disp. 6. Metaph. sect. 3.* tum sensibus
tam externis, quam internis tum etiam voluntati
tribuit virtutem effectuum entis rationis. Ego as-
sero primò: ens rationis à nulla potentia appetiti-
ua fieri posse immediatè: tum quia nulla potentia
appetitiua trahit ad se, sibi que præsens reddit obie-
ctum, prout opus erat, ut in illa existentiam inten-
tionalem acquireret sibi ens rationis, iuxta superius
dicta; cum potius ex suo modo tendendi in obie-
ctum feratur: tum quia omnis potentia appetitiua,
dum fertur in aliquod ens rationis necessariò sup-
ponit illud iam factum per actum potentia cognos-
citiua præuium, quo tale ens rationis ipsi proponi-
tur; atque ita illud facere nequit, iuxta doctrinam
datam *nuper numer. 29.* Dico autem *immediatè*:
quia mediatè mouendo intellectum ad cognoscen-
dum bene potest voluntas nostra concurrere ad ef-
fectionem eius rationis, iuxta doctrinam statutam
suprà disp. 7.

23 Secundo assero, per nullum sensum fieri posse en-
tia rationis supposititia: quia nullus sensus, ut est
certissimum, cognoscit per species alienas, & in sub-
stitutis alienis, prout ad faciendam talia entia ratio-
nis necessarium erat, iuxta dicta.

24 Tertiò assero, per sensum internum passim à no-
bis fieri entia rationis ficta quoad existentiam: pas-
sim enim imaginamur tum in somnis, tum in vigi-
lia varia figmenta existentia, quæ aut non existunt,
aut nunquam extiterunt, ut nemo est, qui non ex-
poriatur. Bruta etiam animalia suâ imaginatione
similia entia rationis facere, dubitandum non est,
cum sæpè in suis apprehensionibus fallantur, ut
etiam constat experientiâ. Nec refert, sensum in-
ternum nullas alias habere species præterquam ac-
cidentium sensibilibum, ut verè nullas alias habet:
Tum quia per eas in memoria asservatas potest con-
cipere ut existens, quod iam non existit: Tum ma-
ximè, quia vi, qua pollet, eas quodammodo mis-
cendi in ordine ad imaginandum, monstruosa quæ-
dam phantasmata passim confingit, quæ neque ex-
titerunt vnquam, neque vnquam existent, ut ex-
perimur. Quomodo autem fiat huiusmodi mixtio,
æque fictio, potissimum circa sensibilia communia,
quæ ad vnam tandem præsentiam localem reuocan-
tur, ex dictis à nobis *suprà disp. 1. q. 2.* cuique com-
pertum fiet. Recognoscantur.

25 Quartò assero contra Soar. & Ariag. *ubi suprà*,
per sensum internum nullum figmentum impossi-
bile confingi posse: quia sensus internus nullius fig-
menti impossibilis habet speciem propriam; cum
solum habeat species proprias accidentium sensibi-
lium per sensus externos; per speciem autem alie-
nam nihil valet concipere subrogando vnum obie-
ctum pro alio, ut concipit intellectus. Et quamuis

sensibilia propria, quorum tantum proprias spe-
cies habet sub sensibilibus communibus, hoc
est sub præsentis localibus, quæ nunquam ha-
buerunt possit concipere fingendo eiusmodi præ-
sentias, illæ tamen non impossibiles, sed possibiles
sunt dumtaxatque subinde finguntur quoad existen-
tiam. Quæ omnia ex dictis *loc. cit.* vniciue illa re-
colenti constabunt.

Quintò denique assero: per sensus etiam exter-
nos, præsertim per visum confingi quoad existen-
tiam entia rationis; inde enim nascitur, ut fallan-
tur; uti quando obiectum videtur in loco, ubi non
est; quod est concipere præsentiam obiecti verè
non existentem. Quomodo autem eueniant falla-
ciæ huiusmodi, & quomodo species proprii sensi-
bilis à sensorio, cui est impressa determinetur ad
producendam sensationem sensibilibus communis tum
existentis, tum etiam sæpè non existentis, atque
adèd ficti *loc. cit.* etiam est explicatum, ubi viden-
dum. Ex quibus contra Ariag. constat, per sen-
sum externum nullum figmentum impossibile con-
fingi posse. Porro quæcunque figmenta quoad
existentiam confinguntur per sensus internum, &
externos: improprie dicuntur entia rationis; cum
non habeant suum esse fictum à ratione, seu intel-
lectu; sed in hoc herendum non est, cum sit quæ-
stio de nomine.

QVÆSTIO II.

*Utrum ens rationis in complexo obiectino par-
tium inter se pugnantium consistat, quarum
singula, nulla dempta, vera,
& reales sint.*

Affermat Herice *1. part. tract. 1. disp. 8. cap. 1.*
27 dicens: ens rationis nihil est aliud, quàm to-
tum quoddam inexistibile, ut obicitur menti, licet
alias constet ex partibus realibus. Vnde essentiali-
ter constat tum ex re repræsentata, tum ex ipsa re-
præsentatione extrinseca rebus in esse rei; essen-
tialis verò quatenus est ipsa coniunctio, seu appli-
catio entis realis alteri, cui repugnat coniungi, &
applicari; ita ille, quem non pauci Recentiores
sequeuti sunt. Recidit autem sententia hæc in impu-
gnatam à nobis *suprà disp. 1. q. 2.* Recentiorum
dicentium, ex parte obiectorum nihil omnino co-
gnoscibile esse ab omni ente possibili condistin-
ctum, atque ita impossibilitatem impossibilium in
eo consistere, quod ipsa obiecta possibilia cognos-
cibilia sint per cognitionem necessariò falsam, id
est, intentionaliter coniungentem terminos repu-
gnantes, aut diuidentem necessariò coherentes.
Supponere enim videtur sententia hæc, sola obie-
cta quoquo modo impossibilia esse entia rationis.
Est autem sermo in hac quæstione de ente rationis
fictio, non de supposito, de quo ne meminerunt
quidem, qui illam tractarunt.

Propositio 1.

Impossibile est, ens rationis inexistibile ex plu-
28 ribus merè realibus confingi ab intellectu media
cognitione applicante, siue coniungente illa, ut di-
cebat Herice.

Ita sentiunt omnes reliqui Doctores præter ip-
sum Herice, & Recentiores eum sequutos. Proba-
tur autem primò: quia impossibile est, essentiam
B b 4 compo